

SPRÁVA PRE MÉDIÁ

Historik Henrich Hrehor: S oslobodením Košíc prišlo aj faktické začlenenie mesta do obnovenej Československej republiky

▪ KOŠICE 16. JANUÁRA 2020

V prvej polovici roku 2020 si pripomenieme niekoľko významných udalostí súvisiacich so 75. výročím ukončenia najväčšieho vojnového konfliktu v dejinách ľudstva – druhej svetovej vojny. Z pohľadu Slovenska (aj bývalého Československa) je prvým významným medzníkom oslobodenie Košíc. Stalo sa tak v piatok 19. januára 1945, keď mesto oslobodil 4. ukrajinský front Červenej armády pod velením armádneho generála Ivana Jefimoviča Petrova, po ktorom potom dlhé obdobie – až do roku 1990 – boli pomenované dnešná Mlynská ulica aj priľahlý Mestský park, v ktorom dodnes stojí busta generála Petrova.

„S oslobodením mesta nastalo aj faktické začlenenie Košíc do obnovenej Československej republiky, ktorej teritoriálna celistvosť bola narušená Mnichovskou dohodou (z 30. septembra 1938) a Viedenskou arbitrážou (z 2. novembra 1938), po ktorej mesto pripadlo Maďarsku,“ pripomína historik **Mgr. Henrich Hrehor, PhD.**, pôsobiaci na **Katedre histórie Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**. Dodáva, že obyvatelia mesta pred príchodom Červenej armády zažili teror „nyilašovcov“ – príslušníkov Strany šípových krížov, ktorú viedol košický rodák Ferenc Szálasi. „Pre obdobie ich vlády bolo príznačné násilie, ešte deň pred oslobodením Košíc popravili desiatky nevinných ľudí.“

Košice boli prvé veľké oslobodené mesto na území bývalého Československa, vďaka čomu sa stali nakrátko dočasným sídlom najvyšších štátnych inštitúcií.

„Prezident Edvard Beneš sídlil v Jakobovom paláci a priestory bývalého Župného domu – v súčasnosti Východoslovenskej galérie na Hlavnej ulici – sa stali dejiskom rokovania prvej vlády Národného frontu Čechov a Slovákov. Na jej zasadnutí bol prijatý program známy ako Košický vládny program. Slávnostne ho vyhlásili 5. apríla 1945 a jednotlivé body programu nadhlo vytýčili politické smerovanie obnoveného Československa,“ konštatuje H. Hrehor.

V Košiciach sa traduje historka, že krátko po oslobodení mesta sa u sovietskeho veliteľa Košíc osobitne hlásili delegácie slovenských a maďarských zástupcov občanov mesta, Slováci s požiadavkou na opätovné začlenenie Košíc do obnovujúceho sa Československa, Maďari na zotrvanie mesta v hraniciach Maďarskej republiky. „Dilemu“ mal vyriešiť prítomný politický dôstojník Červenej armády, keď rozhodne vyhlásil, že Košice patria do Československa. Tým dôstojníkom mal byť budúci najvyšší predstaviteľ Sovietskeho zväzu Leonid Il'jič Brežnev. Historik potvrdzuje, že je to pravdivý príbeh.

„Súčasťou oslobodzovacej armády boli veliteľ 1. gardovej armády 4. ukrajinského frontu a neskorší minister obrany Sovietskeho zväzu Andrej Grečko aj Leonid Il'jič Brežnev, budúci predseda Prezídia Najvyššieho sovietu – titulárna hlava ZSSR. Obaja, Brežnev a Grečko, stáli neskôr za inváziou vojsk Varšavskej zmluvy do Československa v auguste 1968,“ konkretizuje historik Henrich Hrehor.

▪ SPRACOVAL

PhDr. Marián Gladiš, PhD.
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach